

SZABÓ GÁBOR

Szemétnek sok, hulladéknak kevés

A lom nem haszontalan – vagy mégis?

Kidobna ön 400 forintot? Nehéz elképzelni, hogy valaki „fogja, jóember” felkiáltással odanyomná a négy darab százast egy idegen markába, majd az ámuló embert otthagyva elszelelné. Pedig akad, aki így cselekszik.

Nézem a tükörsimára koptattott vagy az éppenséggel újrafutózáásra alkalmas autógumikat, a repedés, sőt karcolás nélküli, újonnan legalább 400 forintba kerülő mosdókagylókat, az új huzatra váró, kifogástalan szerkezetű ágyat, a felújítva antiknak ható epedás széket, az autójába két hokedlit, tetőcsomagtartójára kopott díványt emelő jól öltözött férfit, a guberáló cigányasszonyt

(egyik kezében a csecsemő, másikban egy árva sítot) s azokat, akik szinte egymás kezéből kapkodják ki a még használható szőnyeget. Elgondolkozom: lehetséges, hogy egy ország gazdagságára a szemét összetételéből is lehet következtetni, de a szemét alapos elemzése mást is megmutathat – a gazdálkodás hatékonyságát.

Évente immár több mint 100 ezer köbméter lomot takarít el a Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat. Az első lomtalanítási akciót 1972-ben kezdték el. Ma már szinte hihetetlenül kicsi az akkori, 2,5 ezer köbméteres gyűjtési „eredmény”. 1978 óta egyszer sem volt 100 ezer köbméter

alatt a károk elé kirakott kacatok tényleg. Tavaly már 123 ezer köbméter vittek el a vállalat teherautói. Ez a teljesen ingyenes szolgáltatás — amely meghatározott „menetrend” szerint folyik — korántsem olcsó. Egy köbméter hulladék elszállítása 180 forintjába kerül a vállalatnak, illetve — tanácsai, költségvetési intézmény lévén — a fővárosnak.

Nem térül meg ez az összeg — tavaly tehát a 22 millió forint — még akkor sem, ha, mint tervezik, a szeméttételekre vetik a lomokat. A bennük levő érték jóval nagyobb fűtőértékűknél. Igaz, nálunk nemigen történik meg, hogy működőképes hűtőgépeket hajítanának a szeméttételekre vettetés. Arról persze lehetne vitatkozni, hogy ki mit tekint értéknek. Jőmagam egy kidobója által használhatatlannak ítélt kerti napernyőt újíttattam fel, amely ma telkünk egyik ékesége. Van, akinek egy háború előtti szögletes Parádi-vizes üveg kihalászása szerez örömet.

Az ilyesmiknek és a lomok között szép számmal található alkatrészeknek, régi könyveknek stb. voltaképpen az Ecserin lenne a helyük. Hogy mégsem ott vannak, abban a használtcikkpiac távolságának is része van. Nem egyszerű ugyanis autó nélkül kijutni a főváros határába kitelepített piacra. Ha Bécs, London, Köln, Nyugat-Berlin stb. példáját nézzük, ahol a „bolhapiac” a város egyik nevezetessége (Londonban három is van belőle), érthetetlen, miért szorítják ki nálunk ezt a fontos létesítményt a messzi periferiára?

Kincs vagy kacat, érték vagy ócskaság? Miért a kapuk előtt, a járdán dől el ez a turkálók szerencsésjéjétől függően? Maradjunk a bútoroknál, a javításra váró rugós diványnál, a hervadt székekénél. Valóban nem olcsó ezeket megjavíttatni, s ha szakember némi szerencsével akadna is, egykettőre kiderülne, hogy a vadonatúj holmi olcsóbb lenne, mint a tetemes díjú javítás. Emiatt vagy másért aztán könnyen utcára kerül a békebeli darab, hiszen a lakásban csak a helyet foglalná. (A lakótelepek elterjedése volt az egyik indítéka a lomtalánítás 1972. évi beindításának, hiszen a kis lakásokból a régi bútorok —

sok egyéb holmi mellett — kiszorultak, s pince sem volt, ahol tárolni lehetett volna őket.) Többen úgy vélik, ilyen bútorokkal még a bizományit sem érdemes felkeresni.

Pedig nem egészen így áll a helyzet. Igaz, a vállalat felkapotabb bútorüzletei az „igényekre” hivatkozva már-már csak a múzeális ritkaságok tárházává válnak, és ennek megfelelő pénztárcát igényelnek, de azért ezek pincében is akad hely a kevésbé divatos, de réginek nagyon is nevezhető bútorok számára. A Hungária körúttól pár lépésre, az Őrnagy utcában levő Bútorbongészde pedig éppen a féllábú, roska-

dozó, de felújítva még használható bútorok kincsesbányája. Itt inkább vevőknek érdemes lenni, mert a sokszor mindössze 200 forintért kínált szekrényeket 170 forint körüli áron veszik be, és ez éppen hogy fedezi a fuvar költséget. Mégis akad vevő is, eladó is, s ha többen tudnának a böngészdéről, bizonyára ennél realisabb, de még mindig olcsó árak alakulnának ki a nagyobb kereslet révén. Ehhez persze nagyobb eladótér is kellene, akkor talán jutna hely a ma még, sajnos, kiszoruló kárpított bútoroknak is. Egyelőre viszont éppen ellenkező a veszély: hírverés hiányában a kihajított lomok közé kerülnek az

itt eladható értékek, bár a guberialók jóvoltából ott sem vesznek el mindig.

Való igaz, elsősorban nem az értékes holmik tárháza a kapuk előtti kacathalom. Sok mindennek, így a fémnek, papírnak, rongynak, autóguminak, a MÉH-ben lenne a helye. De megéri-e a fáradságot a MÉH-telephelyre zarándokolni? Aligha. Hiszen egy kiló újságpapírért 2,20 forintot, egy kiló vasöntvényért 9 fillért, egy kiló sárgarézért 4 forintot lehet kapni, miközben ugyanezért az NDK-ban például 30, 23, illetve 250 pfenniget adnak. Jóval többet tehát, hiszen egy márka 5,30 forint, és az ottani fogyasztói árszínvonal ezzel a szorzóval számítva is többnyire alacsonyabb. De túlságosan szerénynek tűnik a taksa akkor is, ha meggondoljuk, hogy több mint 10 évvel ezelőtt is 2 forint volt egy kiló újságpapír átvételi ára, s azóta az újság 70 fillér helyett 1,40 forintba kerül. Az elsődleges nyersanyagok árához képest pedig különösen kevés ez az összeg.

Sok mindent még ezeken a már-már nevetégesen alacsony árakon sem vesz meg a MÉH. Vagy ha igen, akkor nem mindennél és nem mindennap. Ez a helyzet az autóabroncsok sok hűhóval beharangozott újrafutózáásával is. Pedig némi számítgatással kiderül, nem a MÉH, a lakosság az, aki szívességet tesz, ha eladja a gumit. A MÉH ugyanis legfeljebb 70 forintot fizet az újrafutózási radiálabroncsért. Az újrafutózási alkalmas gumival tulajdonosa még körülbelül 10 ezer kilométert futhatott volna. Figyelembe véve egy új abroncs mint-

egy 900 forintos árát és 40 ezer kilométeres várható futásteljesítményét, ha ezt az említett 10 ezer kilométerrel, azaz egynegyedével csökkentjük, akkor a 900 forint negyedrészt, vagyis 225 forintot áldoztunk az újrafutótatás oltárán. Mivel mindössze 70 forintot kapunk érte, egyetlen autóguminál 155 forintra rúg a rizsra veszteség. Érdekes egyébként, hogy egy-két éve, amíg a TAURUS is foglalkozott újrafutózással, 130 forintot kaptak az autósok a leadott arbronsért. (Ezeket az adatokat az Autósélet tavaly augusztusi száma közli.) Az is érdekes, hogy a TSZKER 80 forintot fizet jelenleg is az ilyen arbronsokért. Még érdekesebb, hogy a MÉH a használhatatlanná koptatott gumiért — írd és mondd — 5 fillért fizet kilogrammonként. Ez az ár magyarázatul szolgálhat a legképtelenebb helyeken kidobott arbronsokra. Az erdőket csúfító autógumi áradat pedig egyik látványos bizonyítéka a MÉH szűkkeblőségének. Igaz, a lomtalanítás az autógumira is kiterjed, és csak találgatni lehet, miért áldoznak egyesek arra, hogy kilométereket fuvarozzák ócskaságaikat, ha kapjuk elé is kirakhatnák őket.

Akár az illegális személtelhelyezés, akár a lomtalanítás mellett dönt a szemét- vagy kacatulajdonos, pénzt nem lát érte. Hogy mégsem választja a MÉH-telepet, annak az is oka lehet, hogy ezek a legváratlanabb időkben zárják be kapujukat, s ez sokszor kedvét szegi a hulladékgyűjtőknek, kicsiknek és nagyoknak egyaránt. Lehet, hogy éppen ezt akarják? Hiszen kevés a bálázó- és a sok egyéb kézimunkát megtakarító gép, ha tehát több a hulladék, több a munka is a korszerűtlen pinchelyiségekben. Nem is lehet ez ma még másképp-

mozgalom, amelyhez a MÉH — úgymond — segítséget nyújt. Ezt az alapelvet egész oldalas hirdetésben fogalmazta meg a vállalat. Nem holmi rosszindulatú híresztelés tehát, hogy a hulladékgyűjtéssel foglalkozó cég úgy képzei, nem a lakosság, hanem ő tesz szívességet, vagy szebben fogalmazva, ő nyújt segítséget a hulladék összegyűjtésében.

A MÉH maga sem tarthatja teljesen hatékonyak saját munkáját. Erre a legjobb bizonyíték, hogy teherautóit a Közterület-fenntartó Vállalat szemétkerakó telepére küldi, ahonnan a használható anyagokat, főként a fémeket, szinte ingyen elviheti. Aligha szorul bizonyításra, hogy ha a lakosság keresné föl — mert lenne kedve fölkeresni — a MÉH-telepet, többet össze lehetne szedni, mint így.

Nem az állampolgári öntudat felkeltésére van szükség,

té-
ke-
yabb
nyersanyag-gazdálkodást. A köz-
zületi hulladékok első számú be-
gyűjtője, a MÉH eddig képtelen
volt érdekeltté tenni a lakosságot
e célok megvalósításában. Így
vagy az átvételi árak és a vállalati
magatartás megváltoztatására,
vagy új rugalmasabb formák, pél-
dával kisvállalkozások bevezetésé-
re, esetleg mindkettőre lenne
szükség. Akkor talán megállítható
lenne az a folyamat, hogy több
mint 100 ezer köbméter értékes
anyag vándoroljon lomtalanítás
ürügyén a szemétteltelepre. A gaz-
dasági érdekltség a Szemétkerakó-
kás tilos tábláknál hatásosabban
védehetné az erdőket is az illegális
személtelhelyezéstől, ha már az
Ecseri, a Bizományi Áruház és a
lomtalanítás önmagában — ki
tudja, miért (talán mert a lomtan-
lanítás híre az IKV-n keresztül
nem jut el a megfelelő helyre?) —
nem elegendő erre.

